

Andrew Fuller

Dezvoltă talentele naturale ale copilului tău

Traducere: Livia-Elena Gyöngyösi

NICULESCU

CUPRINS

Cel mai important mesaj pe care îl poți transmite copilului tău.....	7
Introducere	9
Capitolul 1 • Încurajarea potențialului – rolul tău	15
Capitolul 2 • Creierul de geniu.....	34
Capitolul 3 • Identificarea geniului copilului tău	48
Capitolul 4 • Creșterea capacității de concentrare.....	56
Capitolul 5 • Încurajarea gândirii eficiente	85
Capitolul 6 • Cum îi înveți pe copii să planifice	114
Capitolul 7 • Dezvoltarea artei de a lua decizii.....	130
Capitolul 8 • Motivație, consecvență, hotărâre	144
Capitolul 9 • Cum construiești o mentalitate pozitivă – psihologia geniului	159
Capitolul 10 • Imaginație, creativitate și orientare către soluții	172
Capitolul 11 • Organizarea informațiilor	192
Capitolul 12 • Îmbunătățirea memoriei și învățarea.....	206
Capitolul 13 • Exersează ca să devii mai bun	228
Capitolul 14 • Cum stimulezi creierul unui geniu	241
Capitolul 15 • Stabilirea obiceiurilor și ritualurilor de familie	253
Capitolul 16 • Geniul în acțiune	260
MULȚUMIRI.....	270
NOTELE AUTORULUI	272

INTRODUCERE

*Un copil este un foc care trebuie aprins,
nu un vas care trebuie umplut.*

François Rabelais

În cuprinsul marelui deșert locuit de aborigenii din Australia, focul joacă un rol major. Pe măsură ce se apropie sezonul umed, nori umflați și negri se rostogolesc pe cer, iar aerul nopții freamătă de tunete și fulgere care strălucesc și brăzdează întregul cer. În aceste seri îmbibate de apă, dansează Omul-Fulger.

Potrivit lui Bilawara, un Bătrân Înțelept al poporului Larrakia, crearea și menținerea focului a fost întotdeauna importantă pentru oamenii săi. Să faci focul cere răbdare și efort. Uneori focul era obținut după ce cădeau fulgere, ce erau văzute ca fiind un dar de la Frații Fulger. Darul lor nu trebuia irosit, așa că tăciunii ce ardeau erau purtați din tabără în tabără, transmitând scânteia de la un loc la altul.

Aceste ritualuri se aseamănă cu procesul de eliberare a geniului copilului tău. Părinții pot hrăni curiozitatea și abilitățile copilului lor explorând lumea împreună cu ei și transmitându-le aceste scântei de genialitate, atunci când este posibil. La început, sarcina alimentării potențialului cere mult timp, dar e simplă. Este ceva minunat, și în același timp îți umple sufletul, să urmărești ce anume îl interesează pe acesta, să fii atent cum

începe să formuleze idei și să-l încurajezi pentru a se dezvolta și a deveni mai puternic.

Cu toate acestea, mult prea des, către mijlocul copilăriei, scânteile incipiente ale potențialului său, care ardeau atât de strălucitor, pâlesc și apare riscul de a se stinge. Dacă se întâmplă aceasta, copiii își pierd din entuziasm, se tem să încerce lucruri noi și își fac griji că ar putea greși. Din păcate, rămân cu o variantă trunchiată a abilităților pe care le au și a ceea ce sunt ei înșiși.

În acest moment, puterea părinților de a aprinde flacăra geniului este cu adevărat inspirațională. Din fericire, ai la îndemână cel mai bun laborator în care poți elibera potențialul copilului tău – se numește **lumea**. Explorând, creând și jucându-vă în ea, poți să-i dezvolți orizontul. Când petreci timp împreună cu el, bucurându-vă, minunându-vă și manifestându-vă curiozitatea, aprinzi scânteile care vor pâlpâi și se vor înteți pe parcursul vieții acestuia. Este un dar minunat.

Această carte este gândită să te ajute în creșterea copiilor astfel încât ei să își descopere întregul potențial. Cu toții au o capacitate mult mai mare decât realizează sau decât ne imaginăm noi. Aici vei afla despre căile prin care poți elibera acel potențial. NU este despre cum să-i grăbești, să-i maturizezi forțat, să-i faci să ardă etape și să parcurgă în timp mai scurt anii de școală. Este despre a-i crește intenționat astfel încât să-i permiți potențialului lor să înflorească. Este o carte despre ce poți face ca părinte pentru a-ți ajuta copilul să se dezvolte în propria lui formă de geniu creativ și plin de imaginație. După cum vei vedea în capitolele următoare, este vorba mai mult despre joacă, distracție și explorare decât despre muncă. Munca are rostul ei, bineînțeles, dar ai mai multe șanse de succes dacă transformi o parte din muncă în joacă.

Nu demult, credeam despre creier că își oprește dezvoltarea în jurul vârstei de opt ani. Neuroștiința modernă a făcut ca această teorie să fie la fel de greu de crezut ca aceea că Pământul ar fi plat. Ideea că inteligența este ceva ce ai primit la naștere și nu prea poți face nimic în privința ei a fost și ea demontată de aceeași ramură a științei.

Pentru a face lucrurile și mai neclare, accepțiunea noastră modernă a termenului „geniu” este destul de tulbure. Înaintea Evului Mediu, geniul era considerat a fi o scânteie înăscută sau un spirit iscoditor pe care îl avea fiecare om. De atunci, termenul a fost tot mai des folosit pentru a desemna un grup mic de oameni de elită care aveau anumite aptitudini la un nivel mult mai dezvoltat, în timp ce noi ceilalți, non-geniile, stăteam degeaba, frământându-ne degetele și așteptând ca băieții și fetele inteligente să vină cu soluțiile.

Nu trebuie să stai prea mult în preajma așa-ziselor genii pentru a realiza că și ele sunt ignorante sau chiar stupide în anumite aspecte. În egală măsură, nu este nevoie să lucrezi prea mult cu copiii etichetați drept „nu foarte inteligenți” pentru a descoperi că majoritatea, dacă nu toți, sunt incredibil de creativi și talentați în diferite domenii.

Oricare dintre ei își poate dezvolta aptitudinile și cunoștințele astfel încât să scoată la lumină fiecare fărâmbă de genialitate de care dispune. În capitolele care urmează, vorbesc despre abilitățile pe care părinții le pot dezvolta la copiii lor – abilități utile indiferent unde îi vor purta pasiunile și domeniile de interes.

Autocunoașterea, concentrarea, capacitatea de a lua decizii, imaginația, motivarea, tenacitatea, memoria și creativitatea sunt abilitățile de bază necesare tuturor pentru a-și pune în valoare potențialul.

Vei putea elibera potențialul copilului tău doar atunci când îți faci timp să planifici, să îmbogățești, să explorezi și să-l ajuți în a-și descoperi „scânteia”. Într-o lume care le cere copiilor să învețe mai mult și să se joace mai puțin, trebuie să-i ajutăm să se joace mai mult, să reflecteze, să gândească și să analizeze mai mult – și, cel mai important, să viseze și să țintească mai sus.

Pentru a înțelege ce pot face părinții ca să aprindă această scânteie, trebuie să adăugăm analogiei noastre cu paznicii focului din Australia aborigenă vechiul și bunul concept al paharului cu apă plin pe jumătate.

Știm deja că punctul tău de vedere este deosebit de important. Ce vezi în imaginea de pe pagină? În vreme ce optimiștii văd paharul pe jumătate plin și pesimiștii îl văd pe jumătate gol, cei atenți la oportunitate beau apa.

După mulți ani în care am lucrat cu tinerii, știu că nu prea ai multe de făcut cu partea de sus a paharului. Ceea ce poți face tu este să descoperi ce se află în paharul copilului tău și/sau să-l ajuți în a obține cât mai mult din acest conținut. Fie că preferi să privești acest lucru ca pe un încărcător al bateriilor sale, un foc interior, o pasiune pe care o poartă în inimă sau benzina din rezervor, ideea este că trebuie să descoperi acea putere și să construiești pornind de la ea.

Dacă vei pune în practică ideile din această carte, vei fi în dezacord cu ceea ce fac alți părinți. Trăim într-o lume în care ecranele televizoarelor se fac tot mai mari, iar copiii se îngrașă tot mai mult, devin mai axioși, mai timizi și mai nefericiți. Școlile îi clasifică pe elevi punându-le note pentru citit, calculat și cât de buni sunt la științe, nu pentru aspecte-cheie care le indică potențialul: capacitatea de a face efort, tenacitatea, imaginația și deschiderea de a merge mai departe chiar dacă au

Paharul tău este pe jumătate plin sau pe jumătate gol?

făcut greșeli. Eficiența școlilor nu se bazează nici măcar pe capacitatea acestora de a-și transmite aptitudinile ce indică succesul academic: relaționarea pozitivă, abilitatea de a găsi asemănări și diferențe, luarea notițelor, abilitatea de a da și de a primi feedback.

Această carte nu este scrisă pentru a fi citită în grabă sau pe sărite. Te rog să o consideri o lectură lentă, ce se asimilează în timp. În paginile ei există lucruri pe care le poți pune în practică și care vor avea impact imediat asupra potențialului copilului tău, în timp ce altele sunt proiecte mai de durată, ce au nevoie de timp ca să-și arate puterea magică.

De exemplu, una dintre cele mai puternice căi prin care îl poți ajuta să se dezvolte este să-i oferi ocazia de a experimenta diverse lucruri. Aruncă o privire peste lista de experiențe de la finalul **Capitolului 2** și apoi notează-ți activitățile pe care plănuiești să le faceți împreună în următoarele câteva luni. Alte lucruri de mare impact pe care le poți face imediat sunt subliniate în **Capitolul 14** și **Capitolul 15**.

La finalul majorității capitolelor am inclus tabele ce îți oferă câteva idei de experiențe, jocuri și activități care îi vor captiva și inspira pe copii și îi vor ajuta să-și descopere geniul interior. Treci prin aceste liste, subliniază activitățile pe care le-ai făcut deja împreună și încercuiește-le pe cele care vor fi realizate în lunile următoare.

Proiectele de durată cer mai mult timp, dar nu trebuie să te descurajezi. Construirea creativității, ingeniozității și personalității sunt proiecte pentru toată viața. Dacă poți începe un proces susținut de evidențiere a potențialului copilului tău, citește câte un capitol pe rând și gândește-te cum să aduci schimbări și să creezi oportunități pentru tine și el. Amintește-ți lecția cu iepurele de câmp și țestoasa – cei care merg încet, dar constant, câștigă cursa.

Îți doresc numai bine, joacă-te și amuză-te!

Andrew Fuller

Te rog, ia în calcul că atunci când folosesc termenul „părinte” în această carte, mă refer la orice adult – părinte, bunic, mătușă, unchi sau tutore care crește sau are grijă de un copil.

CAPITOLUL 1

Încurajarea potențialului – rolul tău

Un elev a fost întrebat de profesorul său de ce a întârziat la școală. Băiatul a spus: „Drumul era așa de ud și alunecos, încât de fiecare dată când făceam un pas înainte, alunecam doi pași înapoi.” Cu un aer superior, profesorul l-a întrebat: „Și atunci cum de ai ajuns la școală?” Băiatul a răspuns: „M-am întors, am luat-o către casă, dar în cele din urmă am ajuns aici!”

Copiii noștri sunt niște genii. S-ar putea să nu-ți dai seama. Iar ei aproape că nu o fac. Dar aceștia fac parte din cea mai inteligentă generație de oameni din toate timpurile. Sunt cea mai recentă variantă actualizată a omenirii.

Ei sunt cu 40% mai inteligenți decât era o persoană obișnuită din 1950. În ultimul secol, cifrele măsurătorilor IQ-urilor au crescut în medie cu câte trei puncte la fiecare zece ani. Această tendință continuă și s-ar putea chiar să accelereze.

Adaugă la asta ajutorul uriaș pe care ni-l oferă tehnologia atunci când o folosim pentru a ne crește și a ne îmbunătăți capacitatea mintală – laptopuri, smartphone-uri, internet –, iar rezultatul este o veritabilă creștere exponențială a inteligenței.

Se estimează că în fiecare zi procesăm de cinci ori mai multă informație decât procesau oamenii în 1986.

Acest câștig în ceea ce privește inteligența a fost obținut fără o intervenție intenționată. Imaginează-ți la ce progres am putea asista dacă am ajuta la alimentarea inteligenței copiilor noștri în loc să așteptăm pasivi ca abilitățile lor să se dezvolte precum frunzele primăvara.

Geniile secolului XXI seamănă cu artiștii multi-talentați din perioada Renașterii, mai mult decât oricând în istorie. Geniile de azi sunt gânditori care știu să facă legătura între idei din diferite domenii. Ele sunt capabile să acceseze cunoștințe prin surse multiple, să le integreze în moduri ingenioase și să le aplice printr-o mulțime de căi inovatoare.

Ești cel mai important profesor al copilului tău

Nu te baza doar pe școală pentru a da frâu liber geniului său: tu ești primul și cel mai important profesor din viața lui.

Profesorii și școlile fac ce pot mai bine pentru copii, dar activitatea lor este adresată mai multor elevi în același timp. Școlile sunt constrânse de regulamente și bugete. Unele birocratii educaționale pot adopta prea lent descoperirile făcute de noile cercetări asupra modului în care învață oamenii și noile metode de folosire a acestora în clasă. Copiii pot evolua enorm când părinții se alătură efortului profesorilor de a construi abilități, a stârni interes, pasiuni și a cultiva puterea de concentrare.

Aceștia stau la școală doar 10–15% din timp; își petrec mai mult timp dormind (33%) decât la școală. Iar restul timpului lor (52%) se desfășoară acasă: treji, lenevind, jucându-se și învățând lucruri despre viață. Ceea ce fac în acest timp are cel mai semnificativ impact asupra dezvoltării copiilor.

Oamenii care au cea mai mare putere de a le încuraja potențialul sunt cei care se joacă cu ei, care petrec cel mai mult timp alături de ei și care îi iubesc cel mai mult – adică tu.

De asemenea, mare parte din procesul de învățare prin care trece copilul tău nu se va întâmpla la școală. Se estimează că majoritatea locurilor de muncă din 2030 nu există în acest moment. Cunoașterea se dublează la fiecare trei ani. Acum 50 de ani, un absolvent de liceu ieșea din școală cunoscând cam 75% din informațiile pe care avea să le folosească în viața profesională. Prin comparație, absolventul de liceu din zilele noastre iese din școală știind cam 2% din ceea ce va avea nevoie!

Ca să ne pregătim copiii pentru succes acum și în viitor, trebuie să îi sprijinim pentru a deveni oameni capabili și interesați să învețe.

Ei vor avea nevoie de gândire creativă pentru a găsi soluții la probleme cu care noi nu doar că nu ne-am confruntat, dar nici nu ni le-am imaginat. Asta înseamnă că trebuie să ne gândim cum putem crește cetățeni apti să reflecteze profund asupra subiectelor importante și să gestioneze provocările unei lumi în schimbare.

Este foarte posibil ca geniile secolului XXI să aibă nevoie să primească mai degrabă înțelepciune decât informație, din mai multe surse, să o combine și rearanjeze în forme noi și apoi să aplice aceste gânduri și soluții la provocări noi, neprevăzute.

Luminile erau aprinse, dar acum nu este nimeni acasă

Fii atent cum învață cei mici. Au destulă energie de consumat și o mare dorință de a învăța. Cercetează totul, întorc casele cu susul în jos, visează aventuri extraordinare, fac conexiuni incredibile între lucruri și își epuizează părinții.

Atitudinile în ceea ce privește curiozitatea se formează înainte de începerea școlii. De exemplu, copiii de patru ani întreabă „de ce” în medie cam o dată la fiecare două minute când sunt acasă la ei, dar când ajung la grădiniță aceiași copii pun mult mai puține întrebări – cam două sau trei în fiecare oră.

Acum hai să facem o călătorie în timp până la momentul când ajung la liceu. Mulți adolescenți stau prăbușiți peste birouri, plictisiți, apatici și deloc pregătiți să facă ceva în caz că greșesc și sunt ridiculizați de prietenii lor. Mai rău, unii își ascund potențialul, deoarece nu vor să fie ironizați de prietenii lor pentru că sunt prea deștepți.

Să ne imaginăm două grupuri de elevi cărora le punem următoarea întrebare: Avem o turmă cu 17 oi de care se apropie trei lupi. Ce vârstă are ciobanul? Cei mai mulți copii din clasa pregătitoare ar spune: „Nu știm.”. Deprimant de mulți elevi din anii mai mari ar spune: „Douăzeci”. Cumva, au încetat să gândească.

Această reticență de a explora idei noi își are originea în anii de școală primară. Poți chiar să-i vezi semnele la preșcolari, când fetele spun adesea că matematica este mai importantă pentru băieți decât pentru fete!

Ce s-a întâmplat cu aceste minți proaspete? Curiozitatea naturală a fost diminuată, iar imaginației i s-au pus piedici. Creativitatea lor a fost ucisă de dorința noastră de a clasifica indivizii. De-a lungul istoriei, oamenii par să fi fost hotărâți să-și clasifice semenii și să-i așeze în ierarhii. Fiecare tip de societate pare că vrea să se joace de-a „Cine este mai bun ca altul”. Gândirea aceasta poate că a fost utilă când erau aleși cei mai buni alergători, vânători sau bucătari dintr-o societate tribală, dar costul plătit pentru aplicarea ei într-o lume modernă este uriaș.

Copiii încep să fie foarte devreme conștienți de acest sistem de clasificare. Le este aplicat și apoi și-l aplică unii altora. Devin și mai mult orientați către ceea ce este important pentru adulții din jurul lor.

De aceea, este ușor să transformi extrem de rapid un elev silitor într-unul dezinteresat. Unii decid că este mai bine să fii mediocru și să te integrezi în grupul de prieteni. Alții se obișnuiesc atât de mult să primească o recompensă pentru ceea ce învață că pierd bucuria de a învăța. Iar unii decid că școala nu este un domeniu în care pot avea succes.

Prețul clasificărilor și al comparațiilor este că în final copiii își limitează inteligența, devin mai puțin curioși, pun mai puține întrebări, se plafonează și intră mai rar în contact cu geniul lor interior. Ar putea chiar deveni mai precauți și mai îngrijorați.

Capacitatea crescută a acestora de a gândi logic și de a fi conștienți de consecințe este deseori transformată în anxietate, nu în imaginație.

Dacă gândul că ești cel mai important profesor din viața copilului tău te sperie, nu te îngrijora. Tot ce trebuie să faci este să fii clar în ceea ce privește intențiile tale ca părinte, într-un fel în care puțini oameni o fac. Planificarea expunerii treptate a acestuia la experiențe, povești, imagini, idei și abilități care îl vor ajuta să-și descopere potențialul nu presupune un efort foarte mare, dar înseamnă că trebuie să-ți faci un plan.

Această carte îți oferă planul. Nu trebuie să știi toate răspunsurile, dar trebuie să fii destul de curajos încât să deblochezi activ talentul natural al copilului tău, în mod propriu.

Renunțarea la câteva idei nebunești

De vreme ce ești cel mai important profesor al lui, este important să-ți faci chiar tu o curățenie temeinică în minte. Astfel, trebuie să renunți la câteva idei deja asimilate, referitoare la ce înseamnă geniu.

Ideea nebunească #1: Inteligența este ceva ce nu poți schimba

La școală, copiii învață că există un singur răspuns corect, pe care îl știe profesorul, și că răspunsul se găsește la sfârșitul manualului. Autorul și lectorul Sir Ken Robinson¹ spune că mulți dintre ei sunt genii, dar școala și societatea lucrează activ să-i niveleze. Studiile despre gândirea divergentă (tipul de gândire creativă care implică să te gândești în câte moduri ai putea folosi o măturică de șters praful) arată că cei mici sunt capabili să își imagineze alternative noi la fel ca un geniu, dar că această abilitate scade constant de-a lungul anilor de școală. Trecem de la o lume cu multe răspunsuri posibile la o lume cu un singur răspuns corect. În timpul procesului închidem minți. Întrebarea este ce putem face pentru a le deschide din nou?

Mulți oameni cred că s-au născut cu un nivel fix de inteligență și că trebuie să accepte lucrurile așa cum sunt. Nu este adevărat. Chiar și copiii noștri își dau seama de acest lucru. Inteligența nu este ceva fix, ea se transformă de-a lungul vieții. De exemplu, știm că ei devin mai inteligenți. IQ-ul mediu crește la fiecare zece ani.

¹ Autor britanic, speaker și consilier internațional în domeniul educației în artă pentru organisme guvernamentale non-profit. A fost cel mai convingător susținător al transformării globale a sistemului de învățământ.

Acum cunoaștem mult mai multe despre cum învață creierul decât știam cu zece ani în urmă. Cunoștințele noastre despre neuroplasticitate, pe care creierul se bazează ca să-și modifice structura, și mielinizare, care ne permite să gândim mai repede și mai eficient, au transformat modul în care înțelegem dezvoltarea creierului. Experiențele sunt cele care declanșează aceste procese, iar dacă putem să le oferim copiilor acces la ele, îi putem ajuta să devină mult, mult mai isteți.

Din acest motiv, școala nu ar trebui să mai semene cu școala pe care am urmat-o noi, cu ani în urmă. Tot din acest motiv, părinții și profesorii sunt un fel de „neuro-arhitecți” ai creierilor copiilor lor.

Asta nu înseamnă că trebuie să îi grăbești pentru a învăța înainte să le vină timpul și cu siguranță nu înseamnă să-i prezezi pentru a fi cei mai rapizi cititori, cei mai tineri scriitori sau cei mai tari la calculat. Mai degrabă înseamnă să le creezi ocazii pentru a descoperi că învățarea poate fi amuzantă.

Este mult mai reconfortant pentru un părinte să stimuleze curiozitatea decât să îndese informație într-o minte închisă. Și este important să-i deschizi mintea fără a încerca să o accelerezi.

Oare copiii noștri cred deja că nu pot deveni mai deștepți?

Dacă copilul tău arată oricare dintre următoarele semne, s-ar putea să nu fi înțeles că poate deveni mult mai deștept:

- ezită să încerce lucruri noi
- renunță imediat ce face o greșeală
- simte că singurul mod în care poate crește este să-l facă pe altul să se simtă mic
- pare să-și facă griji și îi este teamă că va greși.